

עת"א 32885/05/16 - סאלח אבו רקיה, נגד הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

08 יוני 2016

עת"א 32885-05-16 אבו רקיה נ' הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון ואח'

בפני סגן הנשיא ר.שפירא

העותר

סאלח אבו רקיה,
ע"י ב"כ עו"ד אורית שלו (סניגוריה ציבורית)

נגד
המשיבים

1. הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון
2. מדינת ישראל

פסק דין

הרקע לעתירה וטענות הצדדים:

בפני עתירת אסיר, המופנית נגד החלטת המשיב לפיה החבלה בה נחבל העותר אינה תאונת עבודה וימי המחלה שנקבעו לו בגינה לא יבואו במניין הימים לריצוי במסגרת עבודות השירות שמרצה העותר.

העותר מרצה עונש של חמישה חודשי מאסר בעבודות שירות במועצה הדתית באור עקיבא. העונש נגזר ביום 14.7.15 במסגרת ת"פ 25539-06-14 של ביהמ"ש המחוזי בחיפה. ביום 2.12.15 החל העותר לרצות את עונשו.

לטענת העותר, ביום 24.1.16, במקום עבודת השירות, בעת שנכנס לשירותים, נתקל במשקוף של הדלת וקיבל מכה חזקה בפנים. לטענתו פנה מיד לאחר מכן למנהלת המחלקה במקום העבודה, הגב' שרה וקנין, אמר לה שהוא לא חש בטוב וקיבל מכה, ועזב את המקום. במקביל התקשר העותר למפקח, מר שמעון מלכה, והשאיר לו הודעת טקסט בה דיווח לו על מצבו ועל האירוע שאירע, לרבות על העובדה שיצא ממקום העבודה. בסמוך לאחר מכן התקשר המפקח לעותר והורה לו לפנות לרופא ולהמציא אישור מחלה. העותר מילא אחר הוראת המפקח וניגש לרופא משפחה וזה הפנה אותו לחדר מיון בבית חולים. העותר פנה לחדר מיון בבית חולים הלל יפה בחדרה, שם נערכה לו בדיקת CT ונמצא כי יש לו שבר באחת מעצמות הפנים. בעקבות כך נקבעו לו 5 ימי מנוחה בבית והוא הופנה לקבלת יעוץ מומחה פה ולסת.

העותר טוען עוד כי לנוכח כל אלה נדרש להתייצב למחרת במשרדי המשיב בטבריה ועשה כן. העותר הגיע למשרדי המשיב ביום 25.1.16, שם נפגש עם ועדה שכללה רופא. העותר הציג לוועדה את המסמכים הרפואיים והוחתם על טופס "הצהרת עובד שירות על היעדרות עקב תאונת עבודה". מיד לאחר מכן נמסר לעותר כי נקבע שהאירוע אינו מוכר

עמוד 1

כתאונת עבודה מאחר שאין עדות לכך שהתרחש במקום העבודה ולכן ימי היעדרותו במסגרת חופשת המחלה שקיבל לא יבואו במניין ימי העבודה שעליו לרצות. ביום 27.1.16 נבדק העותר על ידי מומחה בבי"ח מאיר בכפר סבא ונקבע כי במשך חודש ימים עליו לצרוך מזון רך ולהימנע מפעילות גופנית העלולה לסכן את הפנים. ביום 2.2.16 נבדק העותר על ידי רופא משפחה וזה האריך את חופשת המחלה שלו עד ליום 13.2.16 תוך שקבע כי אינו מסוגל לעבוד. ביום 14.2.16 הוארכה חופשת המחלה של העותר ב-7 ימים נוספים ובתום חופשת המחלה שב העותר לעבודתו.

כן נטען כי לאחר שהובהר לב"כ העותר כי המשיב אינו מכיר באירוע כתאונת עבודה משום שטענת העותר לפגיעה במקום העבודה הועלתה באיחור ואין עדות לכך שהאירוע אירע במקום העבודה, ביקשה ב"כ העותר לקיים שימוע בלשכת המשיב בנוכחות המפקח. השימוע התקיים ביום 4.5.16 ובהחלטה שהועברה למחרת לב"כ העותר נכתב כי ההחלטה שלא להביא את ימי המחלה במניין ימי הריצוי נשענת על העובדה שהעותר לא הציג אישור רפואי על הגבלת יכולת ניידות. עוד נטען כי במעמד השימוע שנערך ביום 4.5.16 נמסר מפי הרכזת כי בהתאם לתיעוד המצוי בידה באותה עת נותרו לעותר עוד 13 ימי עבודה לריצוי, להוציא ימי המחלה השניים במחלוקת.

העותר טוען כי פגיעה בניידות אינה תנאי הכרחי לכך שימי היעדרות מסיבות רפואיות ייחשבו במניין ימי עבודת השירות. נטען כי על פי סעיף 7(ג)(2) לתקנות העונשין (נשיאת מאסר בעבודת שירות), תשע"ב - 2011 (להלן: "תקנות העונשין"), בהקשר המדובר קיימת אלטרנטיבה לאשפוז או לפגיעה בניידות והיא בדיקת רופא שב"ס הקובעת כי העובד אינו יכול לבצע את המוטל עליו במקום עבודת השירות או במקום עבודת שירות חלופי. נטען כי במקרה זה יכולתו של העותר לבצע את המוטל עליו במקום העבודה או במקום עבודה חלופי ככל הנראה לא נבדקה באופן מלא על ידי רופא מטעם המשיב ולא תועדה כנדרש על פי תקנות העונשין בטופס 13. כן נטען כי נראה מהמסמכים שהועברו לב"כ העותר כי המשיב התרכז בפרטים העובדתיים בדבר המקום והזמן בו נחבל העותר והזניח את בדיקת מצבו הרפואי של העותר בעקבות אותה חבלה, לרבות במהלך הוועדה הרפואית אליה זומן העותר בבהילות למחרת האירוע. עוד נטען כי על פי המסמכים הרפואיים שהציג העותר לוועדה הרפואית ביום 25.1.16 הוא הופנה למומחה פה ולסת אך טרם נבדק על ידו. נטען כי בנסיבות אלו ראוי היה להשהות את מתן ההחלטה בעניינו עד לאחר בדיקת המומחה ורק אז לקבוע על בסיס ממצאיה אם מצבו מאפשר לו לבצע עבודת שירות.

העותר טוען עוד כי בהתאם להוראות המומחה לפה ולסת במשך חודש ימים לאחר האירוע נמנע העותר מאכילת מזון מוצק ומפעילות שעלולה לסכן את הפנים. בעקבות תזונתו המוגבלת היה העותר חלש ונאלץ לנוח רבות. כמו כן הוא מיעט לשהות בחברת אנשים על מנת שלא להיחשף לפגיעה מתנועות לא זהירות של אחרים. בנוסף הוא סבל מכאבים עזים. נטען כי לנוכח כל אלו נראה כי במשך אותה תקופה אכן נפגעה בפועל יכולתו לבצע עבודת שירות ובוודאי עבודת שירות במקום בו עבד, אשר כללה בין היתר הרמת ארגזים.

לטענת העותר, מילא אחר הוראות המשיב ונציגיו באופן מלא ופעל לפי ההנחיות שניתנו לו. נטען כי אף אם ימצא שלא המציא את כל המסמכים הדרושים על פי התקנות או שלא כל הטפסים הנכונים על פי התקנות מולאו כנדרש, הרי שהדבר לא היה בשליטתו ונבע מחוסר ידיעה מצדו, בעקבות זאת שדרישות החוק לא הוצגו לעותר במלואן על ידי נציגי המשיב. עוד נטען כי העובדה שהעותר דיווח על האירוע למפקח מיד לאחר התרחשותו מתועדת בהודעת טקסט טלפונית ששלח העותר למפקח, כפי שמאשר המפקח עצמו, ולכן אינה שנויה במחלוקת. על כן נטען כי עמדתו

הראשונה של המשיב על פיה טענת העותר לפגיעה במקום העבודה הועלתה באיחור ועל כן אינה אמינה נשענת על עובדות לא נכונות ואין לקבלה. נטען כי העותר עמד מהותית בדרישות הקבועות בתקנות כמפורט בתקנה 7(ג) על מנת שימי היעדרותו מסיבות רפואיות יבואו במניין ימי עבודת השירות בה הוא חייב, שכן האירוע אירע במקום עבודת השירות, בזמן עבודת השירות ובמסגרתה ודווח למפקח מיידית, לרבות בטופס 12, וכן כושרו לבצע עבודת שירות במהלך ימי היעדרותו נפגע בעקבות האירוע כמתועד באישורים הרפואיים.

בהתייחסות לעתירה שהוגשה מטעם רכזת ע"ש מחוז צפון נטען כי על פי דיווח המפקח בתאריך 24.1.16 בשעה 08.13 קיבל הודעת טקסט בנייד שהעותר אינו מרגיש טוב ובהמשך ציין שקיבל מכה מהדלת והוא מבקש ללכת הביתה. לדברי העותר ניסה ליצור עמו קשר טלפוני אך המפקח לא ענה. בדיקת המפקח העלתה שלא קיבל שיחת טלפון. העותר ציין שעזב את מקום העבודה והחתים כרטיס על דעת עצמו. לדבריו המנהל רפי לא היה והוסיף שדיווח למנהל מחלקה שרה וקנין שהייתה במקום. בשיחה עם המפקח שהגיע למקום העבודה ציינה שרה וקנין שהעותר יצא כי לא הרגיש טוב ולא ציין בפניה שקיבל מכה. באותו היום בשעה 18.13 שלח העותר הודעה נוספת בה ציין שקיבל 5 ימי מחלה והוא מבקש טופס 250. בשיחה של המפקח עם המנהל רפי נשאל אם העותר דיווח על קבלת מכה וזה ציין שאכן אך זה לא שחרר אותו מהעבודה. המפקח הוסיף שבבוקר ציין העותר שרפי לא היה ועל כן לא דיווח לו. עם הודעתו השנייה של העותר למפקח התבקש להגיע ביום למחרת, 25.1.16, לוועדה רפואית במשרד ע"ש בטבריה עם המסמכים הרפואיים. הרכזת מציינת שלאור טענות העותר הסותרות את דיווח המעסיקים רפי ושרה התבקשו אלה לכתוב דיווח.

רכזת ע"ש טוענת כי ביום 25.1.16 התייצב העותר לוועדה רפואית בנוכחות רופא ע"ש ורכזת ע"ש. העותר הגיע בכוחות עצמו ולא נראו כלל סימני חבלה בפניו. נטען כי העותר טען שלא הרגיש בטוב עוד לפני שהגיע לעבודה בתאריך 24.1.16 בבוקר ושהיו לו סחרחורות וכאבים בפנים ורק לאחר מכן בהמשך הדיון טען שלכאורה קיבל מכה בפניו מהמשקוף. עוד נטען כי המסמכים הרפואיים נבדקו על ידי הרופא שקבע שהינו כשיר להמשך עבודה במגבלות של ללא הרמת משאות כבדים ולא עבודה בגובה. כן נטען כי במעמד זה העותר לא הציג אישור על ימי מחלה למעט המלצת בית החולים ונמצא כשיר לשוב לעבודה. נטען כי אישור על 5 ימי מחלה הציג בתאריך 2.2.16 וזאת בדיעבד מיום 24.1.16 ועד 13.2.16. נטען כי על אף האמור הובהר לעותר במעמד הוועדה כי עליו להשלים את ימי המחלה במניין הריצוי במידה ויבחר להישאר בביתו למנוחה. נטען כי העותר אישר את שנאמר לו בעניין כשירותו לחזרה לעבודה והשלמת הימים במסגרת הפגישה עמו בנוכחות המפקח וב"כ.

עוד טוענת רכזת ע"ש כי טרם כניסתו לוועדה כמקובל בטענות של עו"ש ובאירועים מסוג זה ועל פי נהלי ע"ש מילא העו"ש את ההצהרה המצורפת לטופס בדיקת רכז להכרת ימי ת"ע. נטען כי רכזת עבודות השירות מחוז צפון בסמכותה ולאחר החלטת הרופא ובדיקת מכלול הנסיבות בכללם היעדר עדויות על כך שאכן אירע אירוע שכזה ובהתחשב בעובדה שציין בפני הוועדה ובפני המעסיקים שהגיע מביתו כשהוא עם סחרחורות ואינו מרגיש בטוב ולאחר שיצא ללא אישור ובהתחשב בעובדה שהגיע בכוחות עצמו לוועדה וכמפורט בטופס ובתנאים להכרת ימי ת"ע במניין הריצוי, אין אישורים על הגבלת ניידות, כך שאושר לעו"ש לשוב לעבודתו, על כן לא אושר לעו"ש ימי היעדרות במניין הריצוי. נטען שהעו"ש בחר להיעדר ולא להתייצב בעבודה וכיום מבקש להכיר בימי ההיעדרות במניין הריצוי של ע"ש.

רכזת ע"ש טוענת שהמחוקק לא התכוון בחקיקת הסעיף שכל "טענה" או "תלונה" של עובד שירות כזה או אחר

להיעדרויות מהעבודה לאור ת"ע שלא הוכחה ואף נמצאה כלא ראווה להכרת ימי היעדרות מהעבודה במניין הריצוי יוכרו בכל מצב וללא בדיקה, במיוחד לאור העובדה שבמקרה זה העו"ש נמצא כשיר להמשך עבודתו במגבלות. כן נטען כי כיום בתי המשפט גוזרים דינם של אזרחים לעבודות שירות עם מגבלות קשות ביותר, שמגיעים לעבודה יום יום, והממונה מחויב למצוא מקום עבודה מתאים לאותן מגבלות. כן מציינת הרכזת כי העותר מלכתחילה שובץ למקום עבודה שבו העבודה מתבצעת בישיבה ובהתאם למגבלות שקיבל מהרופא שובץ למע"ש חדרה.

עוד טוענת רכזת ע"ש כי בתאריך 24.3.16 נערכה לעותר שיחת בירור בשעה 08.30 במקום העבודה לאחר שדווח על ידי המעסיקה שהעותר לא נכח במקום העבודה ועזב ללא אישור ולאחר חיפוש של 15 דקות במקום עדיין לא נמצא. תגובת העותר הייתה "אין לי מה להגיד על זה". נטען כי תגובה זו מצביעה על דפוס של עזיבת מקום העבודה ללא אישור וללא דיווח כאשר מדווח שנמצא במקום העבודה.

רכזת ע"ש טוענת כי לגבי ימי המחלה שהעותר הציג אישור מחלה לגביהם הממונה יאשר את הימים כימי היעדרות מאושרים אך ימים אלה לא יובאו במניין ריצוי עבודות השירות. כן נטען כי יתרת ימי העבודה שנותרה לריצוי בעבודות שירות לעותר הינה 20 (משוער). מבוקש כי ביהמ"ש ידחה את העתירה ויורה לעותר לסיים את ריצוי יתרת הימים בעבודות שירות. לטענת המשיב גרסתו של העותר הינה גרסה שהתפתחה ולא מדובר בתאונה שאירעה במקום עבודתו. על כן מבקש המשיב לקבוע כי החלטתו סבירה.

דין והכרעה:

לאחר שבחנתי את טענות הצדדים ואת המסמכים שהוצגו לעיוני הגעתי למסקנה כי בנסיבות העניין יש להחזיר את ענייני של העותר לשב"ס כדי שתבקש ע"י גורמי הרפואה של הממונה על עבודות השירות חוות דעת מתאימה שתבהיר, על בסיס המסמכים הרפואיים שהציג העותר, האם יכול היה העותר לרצות עבודות שירות בעת בה לא התייצב לעבודה מטעמים הקשורים בפציעתו.

אבהיר עוד, כבר כעת, כי אינני קובע במסגרת החלטה זו באלו נסיבות נחבל העותר. מוכן אני להניח לצורך עתירה זו כי אכן הפגיעה הייתה במקום העבודה. ואולם ככל שהנושא יועלה לצרכים החורגים מעתירה זו הרי שהדבר טעון הוכחה ברורה יותר.

תקנה 7 לתקנות העונשין מורה כי במקרה שבו אירעה לעובד שירות תאונה במקום עבודת השירות, ידווחו עובד השירות והמעסיק על האירוע למפקח באופן מיידי לאחר התרחשות התאונה. כמו כן, על עובד השירות להצהיר על פרטי התאונה ועל היעדרותו עקב התאונה בטופס המתאים. תקנה 7(ג) מורה כי ימי היעדרות מסיבות רפואיות ייחשבו במניין ימי עבודת השירות שבהם היה אמור עובד השירות לעבוד בהתקיים התנאים הנ"ל (התאונה אירעה במקום עבודת השירות, בזמן ביצוע עבודת השירות ובמסגרתה, דווחה למפקח כאמור וניתנה לגביה הצהרה כאמור) וכן כאשר עובד השירות אושפז בבית חולים או המציא אישור רפואי על כך שניידותו נפגעה ושאינו יכול לעבוד במקום עבודת השירות, או שנבדק על ידי רופא שב"ס ונקבע כי אינו יכול לבצע את המוטל עליו במקום עבודת השירות או במקום עבודת שירות

חלופי.

במקרה זה, אמנם העותר לא אושפז, לא המציא אישור שניידותו נפגעה ורופא שב"ס לא קבע כי אינו יכול לבצע את המוטל עליו. עם זאת, מאחר ומדובר בימי היעדרות לא רבים, יחסית למשך תקופת עבודות השירות שאותן ביצע העותר ללא כל בעיות, ולאור האמור באישורים הרפואיים שהוצגו על ידי העותר, סבור אני כי היה על שב"ס לפנות לרופא מומחה כדי לקבוע האם הפגיעה ממנה סבל העותר אכן מונעת ממנו לבצע את עבודות השירות במקום בו עבד, או במקום אחר שיקבע עבורו ע"י הממונה על עבודות השירות, בהתאמה למצבו הרפואי.

הלכה היא כי בימ"ש לעניינים מנהליים אינו שם שיקול דעתו במקום שיקול דעתם של הרשויות, אלא בוחן את סבירות וחוקיות החלטותיהם. כמו כן, אין ספק כי הגוף הרפואי המוסמך לקבוע אם עותר מסוגל להתייצב ולרצות את עונשו במקום עבודה, הוא המערך הרפואי של שב"ס.

במקרה זה, התנהלותו של העותר במהלך ריצוי עבודות השירות הייתה תקינה (עד כמה שעולה מכל המסמכים שבפני). גם ביום שבו נפגע, לכאורה, במהלך ביצוע עבודות השירות, פעל העותר בצורה תקינה כאשר הודיע למנהלת במקום עבודות השירות וכן למפקח כי הוא עוזב את מקום העבודה בשל האירוע שאירע. אמנם ייתכן כי לא הבהיר די הצורך למנהלת במקום העבודה מה בדיוק קרה אך המפקח בעצמו אישר שבאותו יום שלח לו העותר הודעה על כך שאינו מרגיש טוב ושקיבל מכה מהדלת. יש להניח גם כי לאור השבר בפנים שנגרם לעותר היה שרוי העותר בכאבים עזים. לא מצאתי כי יש לקבל את טענת המשיב כי גרסתו של העותר לעניין הפגיעה במקום עבודות השירות הייתה גרסה מתפתחת, זאת לאור המסמכים שהוצגו והעובדה שהמפקח אישר שהעותר הודיע לו בהודעת הטקסט מיד עם קרות האירוע כי אינו מרגיש טוב ושקיבל מכה מהדלת. בהתאם, ולצורך עתירה זו, ומלי לקבוע מסמרות בכל הנוגע לאחריות לתאונה/אירוע חבלתי, יש לראות את החבלה ככזו שאירעה במקום העבודה.

העותר פנה עוד באותו היום לטיפול רפואי, טען בפני הרופא כי נתקל במשקוף דלת תוך עבודתו ונחבל בלסת, והופנה למיון. בבית החולים נערכה לו בדיקת CT ונקבע כי יש לו שבר בפנים. כמו כן, הופנה לרופא פה ולסת בבית חולים אחר. על כן, כאשר בדק אותו הרופא מטעם שב"ס, שהינו רופא כללי ואין ספק שאינו מומחה לפה ולסת, טרם היו בידיו קביעות המומחה. יומיים לאחר מכן נבדק העותר על ידי מומחה פה ולסת בבית חולים מאיר, אשר המליץ על כלכלה רכה לחודש הקרוב וכן הימנעות מפעילות גופנית היכולה לסכן את הפנים. לאור קביעות אלה, לאור העובדה שהעותר סבל משבר בפנים, לא יכול היה לאכול אוכל מוצק במשך כחודש והיה עליו להימנע מפעילות המסכנת את הפנים, נראה כי היה מקום כי תיערך לעותר ועדה רפואית נוספת וכי רופא שב"ס יבדוק את ממצאי המומחה לפה ולסת ואת טענות העותר כי אינו מסוגל להתייצב לעבודות השירות במצב רפואי זה.

יודגש בעניין זה כי גם המסמכים שמציג העותר לא קובעים כי העותר אינו מסוגל לעבוד. הם אכן מצביעים על בעיה רפואית ממשית הדורשת התייחסות מיוחדת (בעיקר בתחום התזונה) ואולם לא נקבע במסמכים אלו כי קיימת מגבלה של ממש בביצוע עבודות. לצורך עניין זה היה מקום לפנות למומחה מתאים בתחום הרפואה התעסוקתית. דבר זה לא נעשה ע"י העותר שעליו הנטל להוכיח טענותיו במקרה זה. עם זאת סבור אני כי היה על גורמי הרפואה של שב"ס להתייעץ עם רופא מומחה בתחום התעסוקה כדי לברר האם אכן מצבו הרפואי של העותר מונע ממנו לעבוד, וזאת

בטרם קבלת החלטה בעניינו. גם דבר זה לא נעשה.

אשר על כן אני מורה כי עניינו של העותר יוחזק לשב"ס כדי שיקבע שימוע נוסף בעניינו של העותר. העותר יוכל להביא לשימוע חוות דעת של רופא תעסוקתי המצביעה על העדר יכולת לעבוד במועד בו נעדה מהעבודה עקב פציעה. ככל שתוצג חוות דעת כאמור היא תיבחן ע"י מומחה מתאים מטעם שב"ס ותינתן החלטה מתאימה בעניינו של העותר. ככל שלא תוצג חוות דעת מתאימה ע"י העותר ממילא יחשב הדבר כזניחת טענותיו לעניין זה ויהיה עליו להתייבב להשלמת עבודות השירות.

כדי לאפשר לעותר להמציא חוות דעת רפואית מתאימה יקבע מועד לשימוע לא לפני 15.7.16. במהלך השימוע תיבחן חוות הדעת שתוצג ע"י גורם מקצועי מוסמך ותינתן החלטה. אדגיש כי לגופו של עניין איני מביע כל עמדה.

ככל שיחליט העותר כי אינו מעוניין להמציא חוות דעת כאמור והוא חוזר בו מטענותיו יודיע על כך לממונה על עבודות שירות וייתייבב לביצוע יתרת עבודתו במועד שייקבע ע"י הממונה.

בסיכומי של דבר העתירה מתקבלת במובן זה שהנושא מוחזר לבחינה אצל הממונה על עבודות השירות וגורמי הרפואה של שב"ס, בהתאם לאמור.

המזכירות תעביר עותק לב"כ הצדדים.

ניתנה היום, ב' סיוון תשע"ו, 08 יוני 2016, בהעדר הצדדים.

ר' שפירא, ס. נשיא